

Perhetyön kehittäminen Nuorisokoti Marjiksessa

Milja Nieminen ja Wilja Rouhiainen

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Perhetyön kehittäminen Nuorisokoti Marjiksessa

Milja Nieminen ja Wilja Rouhiainen
Sosionomi, AMK
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2023

Opinnäytetyö on tehty sijaishuollon perhetyön kehittämistyönä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuorisokoti Marjikselle, joka toimi opinnäytetyön toimeksiantajana. Kehittämistyö on toteutettu oppaan muodossa. Nuorisokoti Marjis oli nostanut esille tarpeen selkeyttää heidän perhetyönsä kokonaisuutta. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Nuorisokoti Marjiksen perhetyön sisältämää toimintaa, vahvistaa perheen ja nuorisokodin välistä yhteistyötä sekä tehdä yhteistyöstä avoimempaa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä Nuorisokoti Marjiksen työntekijöille selkeä ja konkreettinen opas perhetyön toteuttamista varten. Opinnäytetyöprosessin tukena toimii teoreettinen viitekehys, jossa käsitellään perhettä ja perhetyötä, sekä niihin läheisesti liittyviä aiheita, kuten ennaltaehkäisevää tukea, lastensuojelua, sijaishuoltoa ja sijaishuollon toimintaympäristöä.

Oppaan laatimista varten työntekijöille tehtiin sähköinen kysely sijaishuollon perhetyön kehittämiseen liittyen, jonka vastauksia hyödynnettiin oppaan suunnittelussa aiheeseen liittyvän teoreettisen viitekehysten lisäksi. Työntekijöille tehdyssä kyselyssä nousi esille tarve lisäresurssille, perhetyön selkeyttämiselle ja suunnitelmallisuudelle, sekä keinoille ja menetelmille erilaisiin tilanteisiin. Oppaan alussa on työntekijöille tarkoitettu muistilista, joka kokoaa sijaishuollon perhetyön kannalta tärkeimmät työskentelyvaiheet. Opas sisältää myös perhetyössä käytettäviä menetelmiä, ideoita yhdessä tekemiseen, yleishyödyllistä tietoa perhetyöhön liittyen, kehitysideoita ja seurantalomakkeen perhetyön etenemisen seurannan tueksi. Seurantalomakkeen sisällön voi muotoilla myös heillä jo käytössä olevaan järjestelmään. Oppaan kehittäminen jää Nuorisokodin vastuulle. Opasta voi jatkokehittää esimerkiksi päivittämällä vuosittain sisältöä ajankohtaisemmaksi.

This thesis was carried out as a development work for family work in foster care for the Mannerheim League for Child Welfare's Nuorisokoti Marjis, who commissioned this thesis. The development work has been carried out in the form of a guide. Nuorisokoti Marjis had brought up the need to clarify their family work. The aim of this thesis was to develop the activities included in Nuorisokoti Marjis family work, to strengthen the cooperation between the family and the youth home, and to make the cooperation more open. The purpose of this thesis was to make a clear and concrete guide for the employees of Nuorisokoti Marjis for the implementation of family work. This thesis process was supported by the theoretical framework that deals with the family and family work, as well as topics closely related to them, such as preventive support, child protection, foster care and the operating environment of foster care.

In order to make the guide, the employees were given an electronic survey related to the development of family work in foster care, the results of which were used in the making of the guide in addition to the theoretical framework related to the topic. In the survey for the employees, the need for additional resources, clarification, and planning of family work, as well as means and methods for different situations emerged. At the beginning of the guide, there is a checklist intended for the employees, which compiles the most important phases of work in terms of family work in foster care. The guide also contains methods used in family work, ideas for working together, general useful information related to family work, development ideas and a follow-up form to support monitoring the progress of family work. The content of the follow-up form can also be formatted into the system they already use. The development of the guide and the responsibility remain with Nuorisokoti Marjis. The guide can be further developed, for example by updating the content annually.

Keywords: family work, development work, guidebook, child welfare, foster care

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Lasten ja perheiden tukeminen	8
2.1	Perhe.....	8
2.2	Ennaltaehkäisevä perheiden tuki	8
2.3	Lastensuojelu perheiden tukena	9
2.4	Sijaishuolto perheiden tukena.....	10
2.5	Sijaishuollon perhetyö.....	12
2.6	Nuorisokoti ympäristönä	13
3	Opinnäytetyön työelämäkumppani	14
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	14
5	Kehittämistyö	15
6	Opinnäytetyöprosessi	18
6.1	Opinnäytetyön suunnitteluvaihe	18
6.2	Opinnäytetyön toteutusvaihe.....	18
7	Opas perhetyön kehittämiseen	20
8	Arviointi	22
9	Eettisyys	23
10	Luotettavuus	25
11	Pohdinta	26
	Lähteet.....	28
	Liitteet	32
	Kuviot	53
	Taulukot.....	53

1 Johdanto

Perhetyötä tehdään osana lastensuojelua. Lastensuojelun tärkein tehtävä on olla lasten ja nuorten tukena, varmistaa turvallinen kasvuympäristö ja kehitys sekä tehdä yhteistyötä lasten huoltajien kanssa. Jotta lastensuojelua pystytään toteuttamaan, joudutaan välillä myös tarkastelemaan kriittisemmin elämän haastavia ja osittain arkoja osa-alueita, kuten perhe-elämää. Aihealueisiin paneutuminen voi nostaa esille epämieluisia tunteita, joiden esiin tuominen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa anonyymisti on helppoa, jolloin lastensuojelu voidaan nähdä negatiivisessa valossa. Näissä tilanteissa lastensuojelun on hankala puuttua asiaan tarkemmin, sillä viranomaisia koskee salassapitovelvollisuus, eikä yksittäisiä tapauksia voida kommentoida tarkemmin. (Lastensuojelun keskusliitto 2016, 4-5.)

Lastensuojelun negatiivisen kuvan myötä lastensuojelun asiakkuus voi aiheuttaa esimerkiksi häpeän tunteita perheelle. Vanhemmat voivat pelätä, että heidät nähdään kykenemättöminä ja huonoina vanhempina päätyessään lastensuojelun palveluiden pariin (Kasper ry 2022). Häpeä voi toimia lamauttavana tekijänä ja aiheuttaa haluttomuutta yhteistyöhön lastensuojelun kanssa sekä vähentää yksilön omaa kykeneväisyyden kokemusta (Rechardt & Ikonen 1994). Lastensuojelua ja häpeää voidaan pelätä niin paljon, että avun tarpeessa olevat perheet eivät hakeudu avun piiriin oikea-aikaisesti, vaan vasta tilanteen kriisiytyessä, jolloin tilanteen korjaaminen on jo paljon vaikeampaa. (Hurskainen & Paasivirta 2022.)

Mielikuva lastensuojelusta on tärkeää saada vastaamaan sen todellista tarkoitusta eli perheiden hyvinvoinnin ja lasten edunmukaisuuden tukemista, jotta perheet uskaltavat ottaa apua vastaan ja yhteistyö perheiden ja lastensuojelun työntekijöiden kanssa on soljuvampaa. (Hurskainen & Paasivirta 2022). Yksi keino edistää lastensuojelun asemaa on edistää lastensuojelun toimintaa, kuten sijaishuollossa toteutuvaa perhetyötä (Lastensuojelun keskusliitto 2016, 32-33).

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa käytännön tarpeesta kehittää lastensuojeluun liittyvää perhetyötä. Opinnäytetyö on toteutettu kehittämistyönä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuorisokoti Marjikselle. Toinen opinnäytetyön tekijöistä teki yhden sosionomin opintoihin kuuluvan työharjoittelun Nuorisokoti Marjiksessa, jonka myötä hänelle tarjottiin myös mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö perhetyön kehittämiseen liittyen. Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tuottaa Nuorisokoti Marjikselle selkeä ja konkreettinen opas perhetyön toteuttamista varten. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut kehittää perhetyön sisältämää toimintaa sekä vahvistaa perheen ja nuorisokodin välistä yhteistyötä ja tehdä yhteistyöstä avoimempaa.

2 Lasten ja perheiden tukeminen

2.1 Perhe

Suomessa perheen muodostavat aviopuolisot, avopuolisot, sekä alle 18-vuotiaat naimattomat lapset ja heidän huoltajansa. Perheeksi lasketaan myös yksinhuoltajat ja heidän lapsensa. Suomessa perheellä tarkoitetaan yleensä ydinperhettä, eli omia vanhempia ja sisaruksia. Isovanhemmat ja muut sukulaiset luokitellaan usein erilliseksi perheeksi. (Tilastokeskus 2019.)

Perhe käsitteenä on muuttunut vuosien saatossa ja näin ollen myös suomen kielen perussanakirjassa perheen määritelmää on jouduttu päivittämään. Alun perin sanalla perhe on tarkoitettu miestä, vaimoa ja lapsia, mutta nykyaikana perheen kokoonpano voi olla hyvin erilainen. Perhe voi koostua esimerkiksi kahdesta miehestä ja lapsesta tai kahdesta naisesta ja yhdestä miehestä tai sijaisperheistä ja adoptiolapsista. Perheet ovat monimuotoisia, jonka vuoksi perheen määrittelyminen ei ole yksiselitteistä. Tämän vuoksi suomen kielen perussanakirjassa on päädytty määritelmään, jossa perhe koostuu ihmisistä, jotka asuvat samassa kodissa keskenään. Perheenjäsenten ei siis tarvitse olla sukulaissuhteessa keskenään, jotta heitä voi kutsua perheeksi. Kaikilla ihmisillä ei myöskään syystä tai toisesta ole perinteistä perhettä ollenkaan, jolloin henkilö voi kokea omaksi perheekseen hänelle muuten läheisiä ihmisiä. Perheen määrittelyminen on lähinnä subjektiivista, eli omaan kokemukseen perustuvaa kuin että sitä määrittäisi jokin tietty yksittäinen näkemys. (Grönros 1996.)

2.2 Ennaltaehkäisevä perheiden tuki

Ennaltaehkäisevä perheiden ja lasten tuki jakautuu useaan eri osa-alueeseen. Lastensuojelulain (417/2007) 1 luvun 3 a §:ssä määritellään, että ennaltaehkäisevää lastensuojelun tukea ovat esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolat, sekä esimerkiksi päivähoito ja koulu. Näissä tilanteissa perheillä ei ole vielä lastensuojelun asiakkuutta. Lisäksi perhe voi saada sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä (Sosiaalihuoltolaki 1304/2014).

Perhetyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukainen sosiaalipalvelu, jonka tarkoituksena on auttaa vahvistamaan perheen voimavaroja ja keskinäistä vuorovaikutusta sekä tukea perhettä erilaisissa tukea vaativissa tilanteissa. Perhetyön järjestäminen vaihtelee kunnittain ja sitä voidaan tarjota esimerkiksi neuvolassa ja koulussa. Perhetyön vastaanottaminen ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyön avun oikea-aikaisuudella voidaan välttää ongelmien kasvamista ja syrjäytymistä. (THL 2021.)

Perhetyö aloitetaan perheen palveluntarpeen arvioinnilla, jolla selvitetään mikä perheen todellinen avun tarve on. Perhetyöntekijä tapaa perhettä arjessa erilaisilla kokoonpanoilla ja huomioi lasten ja aikuisten näkemykset. Perhetyössä on olennaista saada työntekijän ja perheen välille luottamussuhde, jotta perhe kykenee puhumaan asioistaan avoimesti ja saadaan

perheelle oikeanlaista apua. Luottamussuhteen ansaitsemiseksi perhetyöntekijän tulee työkennellä läpinäkyvästi, perheitä kunnioittaen ja erilaisuudet huomioiden. (THL 2021.)

Perhetyö on osa jatkuvan muutoksen alla olevaa sosiaali- ja terveysalaa. Alaan liittyviä rakenteita muutetaan samanaikaisesti, joka tuo erilaisia vaatimuksia ja uudistuksia perhetyöhön, sekä yhteiskunnallisesti kuin myös yksittäisen työpaikan sisällä. Samalla, kun velvoitteet lisääntyvät on puolestaan osaavista työntekijöistä entistä enemmän pulaa. Resurssien puutteellisuuden vuoksi perhetyön ja ylipäätään sosiaali- ja terveysalan palvelut eivät, kykene uudistumaan tai myöskään toteutumaan edes entisellään ihmisten tarpeiden mukaisesti. (Heino 2008, 35-37)

Perhetyössä luottamussuhde työntekijän ja perheen välillä on välttämätöntä, minkä vuoksi perhetyön järjestämisessä tulisi olla riittävästi aikaa, alan ammattilaisia ja resursseja. Alalla vallitsevan puutteellisuuden myötä perhetyö saattaa jäädä vajaaksi, mikä voi johtaa perheen avuntarpeen lisääntymiseen entisestään, joka puolestaan kuormittaa koko yhteiskuntaa laajemmin. Tämän lisäksi huono kokemus avun saamisesta ei edistä luottamuksen syntymistä erilaisiin hyvinvoinnin palveluihin jatkossakaan ja palvelujen vastaanottaminen muuttuu vastahakoisemmaksi. Pidemmällä tähtäimellä resurssien vajavuus johtaa suurempaan tarpeeseen tulevaisuudessa, jonka myötä tarvittavien resurssien järjestäminen tulee aiempaa kalliimmaksi ja haastavammaksi. (Heino 2008, 35-37.)

2.3 Lastensuojelu perheiden tukena

Lastensuojelulain (417/2007) 1 luvun 2 §:ssä määritellään, että lapsen hyvinvoinnista sekä kasvusta ja kehityksestä huolehtivat aina pääosin lapsen vanhemmat. Tämä ei kuitenkaan ole aina mahdollista tai lapsen edun mukaista. Näissä tilanteissa lastensuojelu ja sen avun piiriin hakeutuminen on tärkeää.

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoitus on huolehtia siitä, että lapsen elämä on turvallista. Lastensuojelulla on velvollisuus huolehtia, että lapsella on turvallinen ympäristö kasvaa, sekä se, että lapsella on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä. Lastensuojelulain (417/2007) 1 luvun 4 §:ssä määritellään, että lastensuojelun tarkoitus on myös vaikuttaa lapsen kasvuolosuhteisiin, auttaa ja tukea vanhempia lasten kasvatuksessa, sekä nimen mukainen lasten suojeleminen. Lisäksi lasten suojelua määrittelee esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien sopimus, sekä Euroopan ihmisoikeussopimus (STM 2022).

Lastensuojelulain (417/2007) 5 luvun 26 §:ssä määritellään, että lastensuojelun asiakkuuden tarve tulee ilmi lastensuojeluilmoituksella. Ilmoituksen saapuessa viranomaisilla on velvollisuus arvioida lapsen kiireellisen tuen tarve välittömästi. Ilmoituksen saavuttua täytyy aloittaa palvelutarpeen arviointi, joka tulee aloittaa viimeistään seitsemän arkipäivän kuluttua, ja sen täytyy valmistua kolmen kuukauden sisällä. Lastensuojelulain (417/2007) 5 luvun 27 §:ssä

määritellään, että lastensuojelun asiakkuus alkaa, jos palvelutarpeenarvioinnin perusteella lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat, lapsi itse vaarantaa oman kehityksensä esimerkiksi käytöksellään, ja lapsella on selkeä tarve lastensuojelun palveluille.

Lastensuojelun palveluita on monia. Lastensuojelulain (417/2007) 7 luvun 36 §:ssä määritellään, että perheelle on järjestettävä tarpeiden mukaan esimerkiksi avohuollon tukitoimia. Avohuollon tukitoimia voivat olla esimerkiksi tehostettu perhetyö, perhekuntoutus ja esimerkiksi erilaiset terapiapalvelut. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen kasvu ja kehitystä, sekä vahvistaa ja tukea vanhempien vanhemmuutta (THL 2022d). Lastensuojelun piiriin ja palveluihin kuuluu myös esimerkiksi huostaanotto, kiireellinen sijoitus, sijaishuolto ja jälkihuolto (Lastensuojelulaki 417/2007).

2.4 Sijaishuolto perheiden tukena

Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella. Lastensuojelulaki (417/2007) määrittelee, että sijaishuoltoon turvaututaan, mikäli lapsen kasvu ja kehitys vaarantuu tai hän itse vaarantaa ne omalla käytöksellään ja avohuollon tukitoimet eivät ole riittäneet sekä sijaishuolto on lapsen edun mukaista. Mikäli sijaishuolto on lapsen edun mukaista, tulee sijaishuolto järjestää ilman viivettä. Sijaishuollon toteutuksessa on huomioitava perheen jälleenyhdistämisen edun mukaisuus. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Pitkäsen, Hoikkalan, Pollarin ja Martiskaisen (2016, 5) mukaan sijaishuollon tarkoituksena on suojella lasta tai nuorta ja varmistaa turvallinen kasvu ja kehitys. Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on suuri muutos ja on tärkeää, että lapsi otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti alusta lähtien. Sijaishuoltopaikkaa valmisteltaessa lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet ovat ensisijaisia. Lastensuojelulain (417/2007) 9 luvun 47 §:ssä määritellään, että lapsen sijoittaminen on aina toistaiseksi voimassaoleva päätös ja pitää lakkauttaa, jos sille ei ole enää tarvetta.

Lapsi voidaan tarvittaessa sijoittaa kiireellisesti eli välittömästi kodin ulkopuolelle esimerkiksi sijaisperheeseen tai sijaishuollon laitokseen. Kiireellinen sijoitus tehdään silloin, kun lapsi on välittömässä vaarassa, eikä ole muita läheisiä, jotka voisivat lapsesta huolehtia tilanteen ratkeamiseen asti. Tämä voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, jos vanhemmat ovat päihtyneitä eivätkä kykene huolehtimaan lapsestaan. Kiireellinen sijoitus voidaan tehdä myös tilanteessa, jossa lapsi aiheuttaa omalla käytöksellään vaaran itselleen tai muille. Kiireelliseen sijoitukseen ei tarvita vanhempien tai lapsen suostumusta. Kiireellisen sijoituksen aikana tehdään yhteistyötä lapsen ja huoltajien kanssa, sekä selvitetään perheen ja lapsen tilannetta ja avuntarvetta. Kiireellinen sijoitus voi olla enimmäiskestoltaan kolmekymmentä päivää yhden viranhaltijan tekemällä päätöksellä. Sijoitusta voidaan jatkaa vielä kolmellakymmenellä päivällä, mikäli aiemmat kolmekymmentä päivää eivät ole riittävät perheen tilanteen kartoittamiseen tai että sosiaalityöntekijä tai muu johtava viranhaltija on tehnyt

huostaanottohakemuksen hallinto-oikeudelle kolmenkymmenen päivän aikana tai että lapsen huostaanotto on ollut vireillä jo ennen kiireellistä sijoitusta. Sosiaalityöntekijä tekee lopulta päätöksen sijoittamisen loppumiselle, kun arvioidaan, että lapsi voi palata kotiinsa turvallisesti. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Kiireellisen sijoituksen jälkeen lapsi voidaan myös ottaa vastaavasti huostaan. Huostaanotolla tarkoitetaan lapsen hoitamista kodin ulkopuolella. Huostaanotettu lapsi sijoitetaan yleensä sijaisperheeseen tai lastensuojelulaitokseen. Huostaanoton valmistelussa kuullaan vanhempia ja yli 12-vuotiasta lasta, mutta huostaanotto voidaan järjestää tarvittaessa myös vastentahotoisesti. Lapsen ja hänen huoltajiensa tulee olla tietoisia huostaanoton syistä ja sijaishuollon tavoitteista. Lapsella on oikeus olla yhteydessä huoltajiinsa ja muihin läheisiinsä, sekä tavata heitä sijaishuollon aikana. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa vain, jos se on lapselle haitallista. Nuori voi myös itse kieltäytyä tapaamasta huoltajiaan hänen ollessaan yli 12-vuotias. Kaikista lasta koskevista rajoituspäätöksistä tulee tehdä erillinen päätös, josta voidaan valittaa. Lapsella tulee myös olla riittävät mahdollisuudet hänen asioistansa vastaavan sosiaalityöntekijän tapaamiseen. Huostaanotto kestää niin pitkään, kun se on lapsen edun mukaisesti tarpeen, mutta loppuu viimeistään lapsen tullessa täysi-ikäiseksi. Täysi-ikäistymisen jälkeen nuoren on mahdollista vastaanottaa jälkihuoltoa, jossa tuetaan nuoren itsenäistymistä hänen asuessaan jo omillaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelun periaatteena on toimia lapsen edun mukaisesti. Lapsen edun määrittäminen ei kuitenkaan ole aina yksiselitteistä. Se voi vaihdella riippuen muun muassa ajasta, kulttuurista ja paikasta. Sijaishuollon toimivuuteen vaikuttaa näiden lisäksi myös se, että sijaishuoltopaikoista ja siellä toimivista työntekijöistä on jatkuvasti pulaa, mikä voi puolestaan johtaa siihen, että lapselle osoitettu sijaishuoltopaikka ja työntekijät eivät vastaa lapsen tuen tarpeisiin. Sijaishuollon paikkoja on suunniteltu erilaisissa tilanteissa oleville lapsille ja nuorille, mutta koska tarpeisiin sopivia paikkoja ei joko ole ollenkaan tai jo olevissa ei ole tilaa, niin joudutaan tekemään kompromisseja. Sijaishuoltopaikat toimivat lasten ja nuorten sen hetkinä koteina, mutta tilat eivät välttämättä ole aina kovin kodinmukaisia. Lisäksi tarkat säännöt arjen rutiineista, toiminnoista ja aikatauluista, sekä vaihtelevat asukkaat ja työntekijät eivät välttämättä tue kodinomaista tunnelmaa. Lapsilla ja nuorilla voi myös olla negatiivinen vaikutus toisiinsa, jota voi olla vaikeaa tulkita ja kontrolloida. Nämä tekijät voivat tehdä sijaishuoltopaikasta lapselle tai nuorelle jopa turvattoman tai muuten epäsopivan paikan kuntoutua. (Korhonen & Eriksson 2021, 12-14.)

Työntekijäpulan vuoksi työntekijöiden vaihtuvuus voi olla jatkuvaa. Tämän vuoksi työtehtäviin ei voida aina vaatia tarpeellista koulutusta. Ammattitaidottomuus sekä työntekijöiden vaihtuvuus ja keinottomuus tilanteissa voi johtaa lapsen tarpeiden laiminlyöntiin ja kaltoinkohteluun. Osaavien työntekijöiden puute ja vaihtuvuus hankaloittaa myös luottamuksellisen suhteen muodostamista työntekijän ja nuoren välillä. Lapsen kuntoutumisen onnistumisen

kannalta luottamuksellinen suhde on avainasemassa. Heikko sijaishuollon tai lastensuojelun resurssointi vaikuttaa pitkällä tähtäimellä koko yhteiskuntaan ja yleiseen hyvinvointiin. (Korhonen & Eriksson 2021, 12-24.)

2.5 Sijaishuollon perhetyö

Perhetyö on olennaisessa osassa sijaishuollon kokonaisuutta. Lastensuojelulain (417/2007) 10 luvun 49 §:ssä määritellään, että perhetyö näkyy sijaishuollossa jatkuvana yhteistyönä työntekijöiden ja perheen kesken. Sijaishuollon perhetyön tavoitteena on vahvistaa perheen keskinäisiä suhteita ja parantaa perheen välistä yhteydenpitoa. Lisäksi sijaishuollon perhetyössä tehdään arviota lapsen mahdollisuudesta palata kotiin. Tarkemmat tavoitteet ja suunnitelmat tehdään vielä erikseen perhekohtaisesti.

Sijaishuollossa perhetyö aloitetaan sosiaalityöntekijän ja perheen välisessä neuvottelussa. Työskentelyn alussa tarkastellaan perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti ja mietitään, missä asioissa perhe tarvitsee tukea. Perhetyössä tuetaan muun muassa perheen arjen rytmittymistä ja lasten kasvatuksessa ja vanhemmuudessa sekä pyritään edistämään perheen välistä vuorovaikutusta. Konkreettisesti perhetyö näkyy sijaishuollon arjessa työntekijöiden ja perheen välisenä yhteydenpitona, keskusteluina ja nuoren arjen tukemisena. Perhetyötä voidaan toteuttaa myös erilaisten menetelmien ja aktiviteettien avulla. Toiminta voi olla arkista tekemistä, kuten urheilua tai kahvittelua tai elämyksellisempää, kuten Linnanmäellä yhteisen ajanvietämistä. (THL 2021.)

Perhetyötä voi toteuttaa myös menetelmätyöskentelyn avulla. Menetelmätyöskentelyllä pyritään yleensä työskentelemään perheen tunteiden ja ajatusten parissa tavoitteellisesti. Menetelmien avulla voidaan muun muassa herättää keskustelua, havainnollistaa tiettyjä asioita tai lähentyä menetelmään osallistujien kesken. (MLL 2020.) Nuoren asioista vastaava sosiaalityöntekijä sekä sijaishuollon sosiaaliohjaajat yhdessä perheen kanssa arvioivat perhetyön edistymistä 1-2 kuukauden välein järjestettävässä neuvottelussa. Perheen ja sijaishuollon välillä toteutuvaa perhetyötä ylläpidetään niin kauan, kun nuori asuu sijaishuollonpaikassa. (THL 2022f.)

Pitkäsen (2011a, 7) mukaan lastensuojelun perhetyötä pidetään tärkeänä osana sijaishuoltoa. Lapsen sijoituksen kannalta vanhempien kanssa tehty yhteistyö ja perhetyö tukee lapsen sijoitusprosessia. Vanhempien huomioiminen osana kuntoutusprosessia ja vanhempien aktiivinen mukaan ottaminen heti nuoren sijoituksen alkaessa on nostettu tärkeäksi elementiksi, sillä se kasvattaa luottamusta ja yhteistyötä perheen ja työntekijöiden välillä. Vastuun paikka -tutkimuksessa (Pitkänen 2011b, 108) sijoitettujen lasten vanhemmat toivoivat, että sijaishuollossa olisi erillinen työntekijä perheiden asioiden tukemiseen ja vanhempien kanssa työskentelyyn. Vanhemmat toivat esille kokemuksensa yksin jäämisestä tilanteen kanssa sijaishuollon

alkaessa. Jokainen perhe on myös erilainen, jonka vuoksi perhetyön toteutuminen sijaishuollossa pitäisi muotoutua kunkin perheen kohdalle sopivaksi, eikä noudattaa liikaa tiettyjä kaavoja.

Lapsen muuttaminen kodista sijaishuoltopaikkaan on suuri muutos koko perheelle. Vanhempien rooli lapsen arjessa muuttuu, kun he eivät enää ole totuttuun tapaan lapsen arjessa mukana. Yhteistyö vanhempien ja sijaishuoltopaikan välillä on tärkeää, jotta yhteys vanhempien ja lapsen välillä voi pysyä, roolien muuttumisen jälkeen. Vastuun paikka -tutkimuksessa (Pitkänen 2011b) korostetaan, että sijoitettujen lasten vanhemmat ovat kokeneet sijoituksen positiivisena kokemuksena silloin, kun perheen ja sijaishuollon välillä on riittävästi ja monipuolisesti yhteydenpitoa. Tutkimuksessa vanhemmat toivat esille sen, että sijoituksen myötä omat oikeudet lapsen suhteen ovat epäselvät ja vanhemmuuden rooli joutuu tarkasteluun. Vahvan yhteistyön vanhempien ja sijaishuollon välillä koettiin tukevan vanhempien vanhemmuuden kokemusta. Vanhempien ja sijaishuollon riittävän yhteistyön myötä myös lapsen kotiutuminen on helpompaa. Toimiva yhteistyö vaatii työntekijältä ymmärtävää ja kannustavaa otetta työskentelyssä. (Pitkänen 2011b, 80-109.)

2.6 Nuorisokoti ympäristönä

Nuorisokoti Marjoksen asukkaat ovat nuoria. Veivon (2011, 72) mukaan nuoren kohtaaminen vaatii esimerkiksi kärsivällisyyttä, sekä joustavaa työtettä ja inhimillisyyttä. Erityisesti sellaisen nuoren, kenellä on haasteita mielenterveyden kanssa, on tärkeää huomioida se, että vaikka nuori oli kuntoutumassa, ei nuori ole silti täysin työkykyinen (Veivo 2011, 72). Lisäksi työskentelyssä on huomioitava työntekijän oma rooli ja sen rajat. Veivon (2011, 75) mukaan työntekijän rooli ei ole olla terapeutti, vaan rinnalla kulkija, jonka tarkoitus on ohjata nuorta ja tukea häntä tarpeen mukaan.

Ihminen on nuoruudessa hyvin haavoittuvainen, ja näin ollen esimerkiksi ongelmakäyttäytyminen, alkoholin käyttö ja rikollisuus on yleistä (Nurmi ym. 2014, 148). Tutkimuksien mukaan noin 20-25 % nuorista kärsii erilaisista mielenterveyden häiriöistä (THL 2022b). Esimerkiksi erilaiset syömishäiriöt, kuten anoreksia ja bulimia, ADHD, eli aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö, joka voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi koulun käyntiin ja pähteiden käyttö ovat nuorille yleisimpiä (THL 2022a; THL 2022b; THL 2022c).

Nurmen ym. (2014, 175) mukaan nuorten kohtaamia ongelmia voidaan jakaa osiin. Yleisimmät ongelmat ovat ahdistus ja masennus. Nuoren elämässä tapahtumat negatiiviset kokemukset, esimerkiksi se, miten nuorta kohdellaan kotona, vaikuttaa nuoren mielenterveyteen ja ongelmien syntyyn (Nurmi ym. 2014, 175-176). Ystävillä ja ystävyysuhteilla on myös suuri merkitys nuoren mielenterveyden kannalta ja esimerkiksi koulukiusaaminen ja vertaistuen puuttuminen ovat kriittisessä asemassa (Nurmi ym. 2014, 176).

Nuorisokodit pyrkivät toimimaan mahdollisimman kodinomaisina ja turvallisina asuinympäristöinä nuorille. Nuorisokodin arjessa painotetaan säännöllistä ja rutiininomaista päivärytmiä. Rutiinit tuovat nuorille turvaa ja selkeyttä arkeen, sekä kasvattaa heidän tunnettaan elämänhallinnasta. Säännöllinen arki toimii jo itsessään kuntouttavana tukitoimena nuorelle ja sen toteutuminen voi vaatia paljon aikaa ja resursseja. Arkisten toimintojen lisäksi nuorisokodeissa kannustetaan nuoria yhteiseen toimintaan ja harrastuksiin. (THL 2022e.)

Nuorisokodissa työntekijöiden rooliin kuuluu nuoren kasvun ja kehityksen, sekä hyvinvoinnin tukeminen. Työntekijät huomioivat nuoren asiat arjen suunnittelussa ja antavat tukensa nuorelle. Monesti nuorisokodeissa valitaan nuorelle työntekijöistä myös omaohjaaja, joka keskittyy etenkin hänelle osoitetun nuoren toimintaan. Nuorelle järjestetään lisäksi palavereja eri kokoonpanoilla, joissa voi olla mukana esimerkiksi nuori itse, nuoren vanhemmat, nuoren sosiaalityöntekijä ja nuoren omaohjaaja. Palavereissa käsitellään nuoren elämää ja hänelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. (THL 2022e.)

3 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyössämme yhteistyökumppanina toimii Nuorisokoti Marjis, joka on MLL Helsingin Sosiaalipalvelut Oy:n omistama yhtiö. Nuorisokoti Marjis tarjoaa lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon palveluja. Nuorisokoti on erityistason yksikkö, jossa on seitsemän paikkaa 10-17-vuotiaille nuorille. Marjis sijaitsee Ullanlinnassa ja sen läheisyydessä toimii myös tuetun asumisen palvelu 17-25-vuotiaille. Nuorisokoti Marjiksien hoito- ja kasvatussuunnitelmassa painotetaan kannustavaa ja terapeuttista näkökulmaa, jossa huomioidaan jokaisen yksilöllinen elämäntilanne. (MLL 2022a; MLL 2022b.)

Nuorisokoti Marjiksessa on moniammatillinen tiimi, jonka vahvuudet ovat mielenterveys- ja traumaosaaminen. Nuorisokodissa tärkeänä elementtinä on kuntoutumisen edistyminen ja tavoitteellinen toiminta. Nuorisokodissa työntekijät pyrkivät esimerkiksi turvaamaan lapselle tai nuorelle tasapainoisen kehityksen ja kasvun, mahdollisuuden hellyyteen, turvallisen kasvuympäristön, sekä mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa omiin asioihin. (MLL 2022a.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Nuorisokoti Marjikselle selkeä ja konkreettinen opas perhetyön toteuttamista varten. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Nuorisokoti Marjiksien perhetyön sisältämää toimintaa sekä vahvistaa perheen ja nuorisokodin välistä yhteistyötä ja tehdä yhteistyöstä avoimempaa. Opinnäytetyön tekijöiden tavoitteena on syventää omaa ymmärrystään lastensuojeluun liittyvästä perhetyöstä.

5 Kehittämistyö

Tutkimus ja kehittämistyö ovat käsitteinä tiivisti yhteydessä toisiinsa ja usein kyseiset sanat liitetään myös innovatiivisuuteen. Usein tutkimuksellinen kehittämistyö sijoittuu tieteellisen tutkimuksen ja arki ajatteluun perustuvan kehittämisen väliin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 17.) Tutkimuksellisella kehittämistyöllä pyritään kehittämään uusia keinoja tai ratkaisuja käsittelyssä olevaan ongelmaan. Opinnäytetyöprojektissa tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi työelämäkumppanille suunniteltua uutta tuotetta tai ideaa. (Suvanto 2014.) Tässä opinnäytetyössä kehitettiin uusia ideoita Nuorisokoti Marjikselle perhetyön kokonaisuuden selkeyttämiseksi. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä voidaan pyrkiä myös luomaan täysin uutta informaatiota esimerkiksi työelämän käytännöistä (Ojasalo ym. 2014, 18).

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä valitaan ensin haluttu kehittämisen kohde ja tutkitaan aiheeseen liittyviä luotettavia lähteitä (Suvanto 2014). Nuorisokoti Marjiksen kanssa käytiin keskusteluja työn aiheesta ja työnkuvasta, jonka pohjalta lähdettiin rakentamaan perhetyöhön sopivaa kokonaisuutta. Kehittämisen tueksi on tärkeää kerätä tietoa monipuolisesti sekä käytännöstä että teorian kautta (Ojasalo ym. 2014, 18). Lähteiden tietojen prosessoinnin avulla pyritään löytämään vastauksia esitettyyn kehityskohteeseen (Suvanto 2014). Nuorisokoti Marjikselle tehdyssä oppaassa on hyödynnetty sekä työntekijöiden käytännön ideoita ja ajatuksia että luotettavista lähteistä, kuten erilaisista asiakirjoista saatua tietoa.

Tutkimuksellinen osuus tekee kehitystyöstä hyvin perusteltua ja aihealueen huomioivaa. Tutkimuksellinen ote lisää myös aiheen kriittistä tarkastelua ja järjestelmällistä työskentelyä. Kehittäminen puolestaan vaatii suunnitelmallisuutta ja sen lähtökohtana on kasvattaa yksilön sekä organisaation oppimista. (Suvanto 2014.)

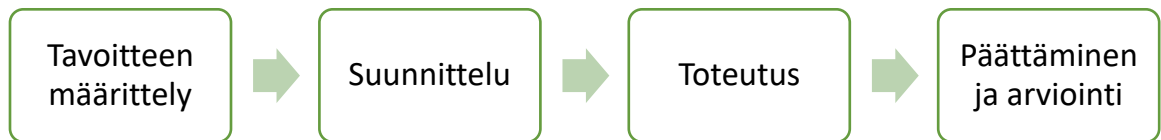
Toikon ja Rantasen (2009, 64-72) mukaan kehittämistyön prosessia voidaan selkeyden tueksi hahmottaa erilaisten kuviomallien, kuten lineaarisen mallin, spiraali-, taso- ja spagettimallin avulla. Tekemäämme kehittämistyötä voidaan kuvata parhaiten lineaarisen mallin kautta. Lineaarisessa kehittämistoiminnassa määritellään ensin tavoite, mikä tässä opinnäytetyössä oli kehittää Nuorisokoti Marjiksen perhetyön sisältämää toimintaa, sekä vahvistaa perheen ja nuorisokodin välistä yhteistyötä, ja tehdä yhteistyöstä avoimempaa.

Tavoitteen määrittämisen jälkeen tehdään suunnitelma ja arvioidaan työtä koskevat riskit. Opinnäytetyö päädyttiin tekemään oppaan muodossa perhetyön tukemiseksi. (Toikko & Rantanen 2009, 64-72.) Opinnäytetyön suunnittelun ja riskien arvioimisen tueksi tehtiin SWOT-analyysi (Taulukko 1). SWOT-analyysi on yksinkertainen ja laajalti tunnettu työkalu strategiseen suunnitteluun, jossa jaetaan objektiivisesta näkökulmasta arvioitavan työn vahvuuksia ja heikkouksia työlle olennaiset teemat huomioiden. (MCS 2020.)

Kolmas vaihe on toteuttaminen, mikä voi vaikuttaa tilanteen eläväisyyden vuoksi myös suunnitelman muutokseen. Toteutusvaiheessa hyödynnetään prosessista syntyneitä tuloksia, joita tässä opinnäytetyössä vastaavat kyselytulokset ja luotettavista lähteistä kerätty aineisto. Lineaarinen malli (Kuvio 1) kuvaa selkeää ja rajattua kehittämissuunnitelmaa, joka päättyy sovitusti. Viimeinen vaihe projektissa on työn päättäminen ja arviointi. Projektin valmistuttua kehitystyön tuloksia voidaan jatkokehittää erillisen prosessin avulla. (Toikko & Rantanen 2009, 64-72.) Opinnäytetyö on prosessina rajattu kokonaisuus. Opinnäytetyömme tuottamaa kehitystyötä voidaan jatkokehittää erillisenä prosessina Nuorisokoti Marjoksen toimesta.

	POSITIIVISET	NEGATIIVISET
SISÄINEN YMPÄRISTÖ	VAHVUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Työharjoittelun yhdistäminen opinnäytetyöhön • Aihealueen tunteminen • Aiheen mielekkyys 	HEIKKOUEDET <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden tai yhteistyökumppanien sairastuminen • Aikataulu • Opinnäytetyön aiheen rajaaminen • Yhteiskehittämisessä ja kyselyssä osallistujien ja vastausten puute
ULKOINEN YMPÄRISTÖ	MAHDOLLISUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Aiheen ajankohtaisuus • Ammatillinen kasvaminen ja oppiminen • Työllistymismahdollisuudet 	UHAT <ul style="list-style-type: none"> • Maailmalla vaikuttavat tilanteet, kuten sota ja pandemia • Resurssipula lastensuojelussa

Taulukko 1: Suunnitteluvaiheen SWOT-analyysi

Kuvio 1: Lineaarinen malli (Toikka & Rantanen 2009, 64)

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä nousee tärkeänä elementtinä aktiivinen vuorovaikutus eri osapuolten välillä (Ojasalo ym. 2014, 18). Valitsimme näin ollen kehittämistyöhömmme tiedonkeruuseen menetelmäksi yhteiskehittämisen ja sähköiset kyselyt. Yhteiskehittämisellä tarkoitetaan työmenetelmää, jossa kuullaan työntekijöiden lisäksi asiakkaiden näkemyksiä tietyn toiminnon tai palvelun kehittämisessä. Tämä vahvistaa asiakkaan merkityksellisyyden ja kykenemisen tunnetta. Palvelun käyttäjien mukaan ottaminen parantaa palvelua, sillä siinä hyödynnetään tietoja, jotka ovat palvelun kohderyhmältä saatuja. Yhteiskehittämisen myötä sekä työntekijöiden että asiakkaiden tyytyväisyys lisääntyy. (THL 2018.) Yhteiskehittämisessä aineiston luotettavassa kokoamisessa toimii työpajatyöskentely. Työpajatyöskentelyssä työskennellään valitun teeman ympärillä ja kootaan tietoa ja luodaan ideoita, sekä lisätään ymmärrystä asiakkaista ja käyttäjistä (Vilka 2021, 90).

Valitsimme yhteiskehittämisen aineiston keruuseen menetelmäksi, sillä sen avulla koimme pystyvämme huomioimaan kokonaisvaltaisesti Marjksen työntekijät, sekä nuoret. Menetelmän avulla oli tarkoitus tuottaa Marjikselle räätälöityä tietoa, jotta tieto ei olisi ainoastaan yleispätevää. Yhteiskehittäminen on myös kuntoutukseen sopiva menetelmä, sillä se lisää asiakkaan osallisuutta ja vaikutusvaltaa, mikä vaikuttaa merkityksellisyyden tunteeseen (THL 2018).

6 Opinnäytetyöprosessi

6.1 Opinnäytetyön suunnitteluvaihe

Tuotoksen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa on useampia osuuksia. Kostamon, Airaksisen ja Vilkan (2022, 17-18) mukaan suunnittelu alkaa keskeisten teemojen ideoimisella ja valinnalla. Tämän jälkeen pyritään rajaamaan teemoja ja luonnostelemaan haluttua tekstiä, josta edetään kehittämään lisää tekstin rakennetta ja sisältöä. Suunnitteluvaiheessa nousee tärkeänä elementtinä esimerkiksi opinnäytetyön aiheen ja kohderyhmä määrittelemine, sekä esimerkiksi opinnäytetyön ympäristön ja tiedollisen perustan määrittely.

Suunnittelimme opinnäytetyötä valitsemalla tärkeimpiä teemoja opinnäytetyötämme varten, kuten perhetyö ja lastensuojelu. Pyrimme valitsemaan opinnäytetyöhömmä keskeiset teemat ja käsitteet, joista on opinnäytetyöprosessin aikana hyötyä. Suunnitteluvaiheessa rajasimme aiheen ja kohderyhmän opinnäytetyön aiheen mukaisesti.

Olimme tiiviissä yhteistyössä yhteistyökumppanin kanssa koko opinnäytetyön ajan. Yhteistyön alussa 8.8.2022 sovimme yhteisestä suunnittelupalaverista yhteistyökumppanimme kanssa sähköpostitse. Palaveri toteutui paikan päällä Marjiksessa 17.8. jossa suunnittelimme opinnäytetyön sisältöä. Lisäksi keskustelimme siitä, mitä prosessi kokonaisuudessaan sisältää. Yhteistyökumppani nosti kyseisen palaverin aikana esille tarpeen kehittää Nuorisokodin perhetyötä ja halusi siihen selkeyttä. Päädyimme yhdessä siihen, että kehittämistyö toteutetaan kirjallisen oppaan muodossa, joka sisältää erilaisia menetelmiä ja työkaluja perhetyön toteuttamista varten. Oppaasta haluttiin mahdollisimman räätälöity Nuorisokodin omia tarpeita varten, joten sovimme, että Marjiksen henkilökunnan ja asiakkaiden ajatuksia ja ideoita opasta varten kuullaan, mutta emme tässä vaiheessa sopineet vielä tavasta kuulla heitä. Lisäksi sovimme siitä, mitä tapahtuu seuraavaksi ja millä aikataululla.

Tämän jälkeen olimme yhteydessä yhteistyökumppaniin 14.9.-15.9., 22.9., 24.9., ja 27.9. välisenä aikana sähköpostitse ja keskustelimme tarkemmin siitä, millainen kokonaisuus opinnäytetyö tulee olemaan. Näissä sähköposteissa sovimme muun muassa siitä, että asiakkaiden kuulemista varten järjestämme yhteiskehittämispäivän Marjiksen nuorille ja siitä, että osallistumme työryhmäpäivään, jossa selitämme työntekijöille tarkemmin opinnäytetyöstämme.

Olimme lisäksi yhteydessä Marjikseen 8.10.-17.10. välillä sähköpostitse, jossa kyselimme tarkentavia kysymyksiä opinnäytetyön nimeen liittyen, sekä tarkensimme yhteiskehittämispäivän päivämäärää.

6.2 Opinnäytetyön toteutusvaihe

Opinnäytetyön toteutusvaiheessa on monia suuria kokonaisuuksia. Kostamon ym. (2022, 18) mukaan toteuttamisessa huomioidaan esimerkiksi yhtenä osuutena aineiston kokoaminen.

Aineiston kokoamisessa on tärkeää huomioida se, että mitä aineistoista nostaa esille, jotta se olisi opinnäytetyön kannalta merkityksellistä. Aineiston kokoamisen lisäksi toteutusvaiheeseen kuuluu myös kerätyn aineiston pohjalta luotu tuote (Vilkka & Airaksinen 2003, 7-9).

Toteutusvaiheessa osallistuimme Nuorisokodin työryhmäpäivään 12.10.2022, jossa keskustelimme opinnäytetyön konkreettisesta toteutuksesta, sekä siitä mitä se sisältää. Sovimme yhdessä tarkempia aikatauluja ja yhteiskehittämispäivän sisällöstä. Tarkoituksenamme oli myös keskustella siitä, mitä toiveita ja ajatuksia Marjiksen työntekijöillä olisi liittyen meidän opinnäytetyöhömmä, mutta päädyimme yhteisymmärryksessä tekemään työryhmälle sähköisen kyselyn aiheesta, jotta he saivat miettiä rauhassa vastauksiaan. Lähetimme kyselyn Marjikselle 12.10. Tämän lisäksi pohdimme vaihtoehtoja suunnitelmaa yhteiskehittämisen päivälle, mikäli nuoria ei ilmene paikan päälle tai emme saa kerättyä heiltä tarpeeksi vastauksia. Teimme erillisen perhetyön kehittämiseen liittyvän kyselylomakkeen nuorille siltä varalta, että yhteiskehittämispäivän järjestämisessä esiintyisi ongelmia. Valitsimme sähköiset kyselyt vaihtoehtoiseksi menetelmäksi, sillä kysely on tutkimusmuotona helppo ja selkeä, sekä nopeasti toteutettava (Luoto 2009).

Tämän lisäksi sovimme työryhmäpäivässä siitä, että nuoret voisi saada paremmin mukaan, jos tieto yhteiskehittämispäivästä tulisi meiltä opiskelijoilta. Päädyimme siihen, että teemme nuorille julisteen, jossa kerromme kyseisestä päivästä ja sen sisällöstä. Tapaamisen jälkeen teimme julisteen. Juliste sisälsi tietoa siitä, kuka järjestää yhteiskehittämispäivän, miksi toimintaa järjestetään ja milloin kehittämisspäivä oli tarkoitus järjestää.

Työryhmäpäivän lisäksi järjestimme Marjiksessa konkreettisesti yhteiskehittämispäivän, jonka nimesimme Marjiksen perhetyön pajaksi. Nuorille ilmoitettiin yhteiskehittämispäivästä nuorisokodissa ohjaajien toimesta. Nuoria pyrittiin innostamaan pajatyöskentelyyn mukaan ruokapalkalla. Nuorisokodin nuorten huoltajat eivät osallistuneet yhteiskehittämisen päivään. Tällä pyrimme rajaamaan opinnäytetyökokonaisuuttamme hallittavaksi.

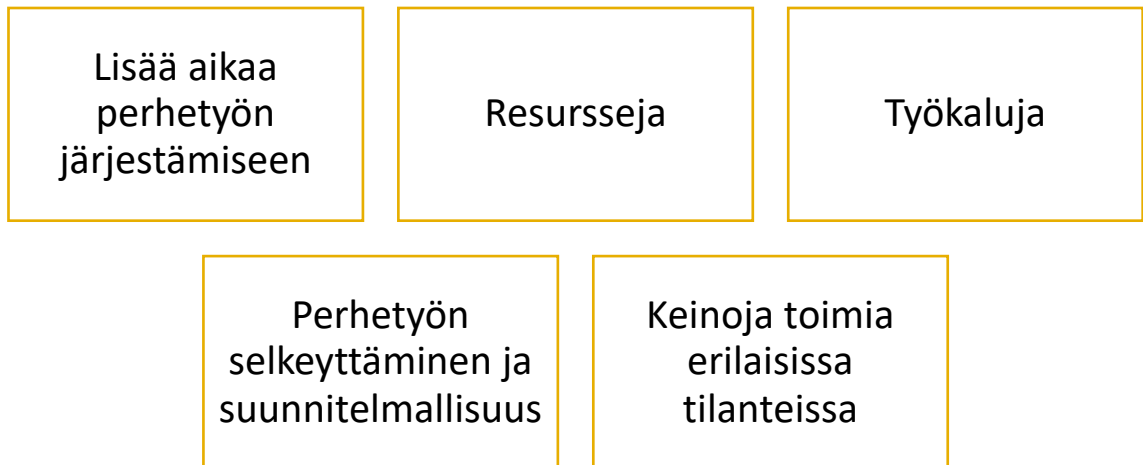
Yhteiskehittämispäivä toteutui 9.11.2022. Yhteiskehittämiseen osallistui puolet Nuorisokodin nuorista. Lisäksi kehittämisspäivässä oli mukana kolme työntekijää. Kysymykset olivat suunnattu Marjiksen nuorille, joten työntekijät eivät vastanneet kysymyksiin, mutta auttoivat prosessissa ja esimerkiksi tarkensivat nuorille kysymyksiä. Yhteiskehittämispäivän alussa selitimme nuorille opinnäytetyöprosessiamme ja sen sisältämiä vaikeita käsitteitä, kuten perhetyön, jotta kaikki ymmärsivät mitä teemme ja miksi. Kysyimme nuorisokodin nuorilta nämä kysymykset: Mitä olisi mielestäsi täydellinen perhetyö? Mikä on mielestäsi huonoa perhetyötä? Miksi? Millaista yhteistyötä toivoisit tehtävän lähimmäistesi kanssa? Mitä Marjiksen työntekijät voivat tehdä paremmin, jotta perhetyö sujuisi paremmin? Lisäksi kysyimme haluavatko nuoret vielä lisätä jotain aiheeseen liittyen. Lopuksi keskustelimme yhdessä kysymyksistä ja siitä mitä ajatuksia ne herättivät. Lisäksi kävimme läpi nuorten vastaukset, mutta nuoret eivät

olleet keksineet vastauksia kysymyksiin. Vastaukset olivat suurimmaksi osaksi joko ”en tiedä” tai vastaavasti ohi aiheen. Yritimme keskustella kysymyksistä lisää nuorten kanssa, mutta keskustelua ei syntynyt. Päädyimme tämän takia lähettämään lopuksi erillisen sähköisen kyselykaavakkeen, jonka olimme aiemmin tehneet, Nuorisokoti Marjiksen sähköpostiin samana päivänä, jotta nuoret voisivat käydä lisäämässä ajatuksiaan jälkikäteen. Emme kuitenkaan saaneet vastauksia sähköiseen kyselyyn, joten kyselyä ei voitu hyödyntää taustamateriaalina perhetyön oppaassa.

7 Opas perhetyön kehittämiseen

Oppaan tekemisprosessissa on tärkeää huomioida oppaan sisällön lisäksi, miten teksti on muotoiltu. Grönros (1996) painottaa ohjeistuksen kirjoittamisessa käyttämään käskymuotoa, esittämään ohjeet yksinkertaisesti ja ymmärtämään ja sisältämään aiheen, josta kirjoittaa. Oppaan selkeä kokonaisrakenne ja tekstin sisällön ymmärrettävyys ja yksinkertaisuus helpottaa lukijaa sisäistämään lukemansa ja toimimaan ohjeistusten mukaisesti. Opas on pieni koottu teos, jossa tärkeä tieto on koottu yksinkertaistetusti (Lehtinen 1994).

Teimme oppaan (Liite 2) Internetin kautta käytettävällä Canva-työkalulla hyödyntäen Nuorisokoti Marjiksen työntekijöille suunnattua kyselyä (Liite 1). Kyselyyn vastasi noin puolet työntekijöistä ja vastaukset olivat antoisia. Kyselyn kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset sopivat kyseiseen tilanteeseen, sillä ne antavat paljon tietoa, sekä mahdollistaa syvällisemmän pohdiskelun (Näkki 2015, 89). Kyselyn vastauksista ilmeni yhteinen tarve suunnitelmallisemmasta perhetyöstä ja konkreettisten tapaamisten lisäämistä perheiden kesken. Työntekijät ilmaisivat kaipaavansa selkeyttä ja erilaisia työkaluja perhetyön järjestämiseen. Kyselyssä toivottiin keinoja toimia erilaisissa tilanteissa, kuten perheiden tulehtuneiden välisen korjaamisessa ja vaikeiden asioiden puheen ottamisessa. Lisäksi suurimmassa osassa vastauksissa toivottiin lisää aikaa ja resursseja työn tekemiseen, minkä on todettu olevan yleinen haaste lastensuojelualalla. Puutteelliset resurssit vaikuttavat heikentävästi työnlaatuun sekä työntekijöiden, että asiakkaiden ja heidän lähipiirinsä hyvinvointiin. (Korhonen & Eriksson 2021, 12-24; Heino 2008, 35-37).

Kuvio 2: Työntekijöiden kyselyssä ilmenneitä toiveita perhetyön kehittämiseksi

Oppaan taustamateriaalina toimivat työntekijöiden kyselystä saadut vastaukset sekä luotettavista lähteistä kerätty tieto, joihin lukeutuu esimerkiksi asiatekstit, kuten Laurean tietokannoista löytyvät tietokirjat, sekä tunnettujen järjestöjen, kuten Mieli ry, verkkosivuilta löytyvät erilaiset julkaisut ja menetelmät. Etsimme työntekijöiden kyselyssä ilmenneiden toiveiden perusteella tietoa erilaisista menetelmistä ja työkaluista, joita voi hyödyntää perhetyössä. Lisäksi pyysimme Nuorisokodilta sähköpostin välityksessä 11.11. tietoa siitä, mitä heidän tämänhetkiseen perhetyöhönsä kuuluu, jotta saamme tarkennetumpaa tietoa siitä, mitä heillä on jo nyt ja millaiselle tiedolle on tarvetta.

Lopullisen oppaan nimeksi tuli *Marjiksen perhetyön opas*. Lähetimme oppaan sähköisesti Marjikselle 15.11. Oppaassa on perhetyön muistilista, joka sisältää tietoa siitä, mitä ohjaajan tulee tehdä nuoren ja nuoren perheen kanssa hänen saapuessaan Marjikseen ja ollessaan Marjiksessa. Opas sisältää myös tiedon siitä, kuka oppaan on tehnyt ja miksi (.).

Oppaassa on ideoita ja vinkkejä nuoren kohtaamiseen, vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseen, ja tulehtuneiden välien korjaamiseen, jotka olivat työntekijöiden toivomia sisällöllisiä aihealueita. Toisen ihmisen kohtaamisessa ja asioiden puheen ottamisessa on tärkeä huomioida esimerkiksi kiireettömyys ja rauhallisuus. Paikan, jossa keskusteluja käydään, on oltava rauhallinen. Lisäksi keskustelun suunta on tärkeää pitää positiivisena, esimerkiksi toipumisessa ja selviytymisessä. (Väisänen, Niemelä & Suua 2009, 89-96.)

Näiden lisäksi opas sisältää erilaisia toiminnallisia menetelmiä perhetyön toteuttamista varten, joita on mahdollista käyttää ilman erillistä kouluttautumista. Kaikille ei sovellu

samanlaiset menetelmät ja tavat, sillä jokainen on erilainen, sekä vuorovaikutustilanteet voivat vaihdella ja eri tilanteisiin soveltuu erilaiset menetelmät (Mönkkönen 2007, 15). Tämän takia valitsimme oppaaseen kahdeksan eri menetelmää, jotka kohdentuvat eri aihealueisiin ja ongelmakohtiin, ja niitä on helppo hyödyntää perhetyössä. Valitsimme menetelmät myös sen mukaan, että niitä voi mahdollisesti muokata eri tilanteissa. Halusimme kuitenkin myös lisätä oppaaseen maksullisia ja koulutuksen vaativia menetelmiä, sillä koimme, että niiden avulla on mahdollista syventyä perhetyöhön kontekstiin eri tavalla.

Lisäksi opas sisältää useita toiminnallisia aktiviteetteja Helsingin alueella, esimerkiksi Linnanmäellä tai Korkeasaarella vierailu. Ryhmämuotoisella toiminnalla voidaan lisätä toimintaan osallistuvien osallisuutta ja vahvistaa heidän keskeistä sosiaalista suhdettaan. Yhteinen toiminta mahdollistaa osallistujille vertaistuen saamista yhteisten kokemusten avulla. Ryhmätoiminta kehittää myös osallistujien sosiaalisia taitoja ja tarjoaa heille mielekästä tekemistä. (THL 2020.) Lisäsimme kyseisiä aktiviteetteja oppaaseen, sillä Marjoksen työntekijöiden kyselyssä ilmeni toiveita ja ideoita yhteiselle tekemiselle. Toiminnallisia aktiviteetteja on mahdollista toteuttaa yhdessä nuoren ja hänen perheensä kanssa. Lisäksi lisäsimme oppaan loppuun työntekijälle oman sivun, joka sisältää esimerkiksi oman ammattitaidon kehittämistä varten tehtäviä.

Yhteistyökumppanimme toivoi muutamia korjauksia perhetyön oppaaseen, joten lähetimme uuden korjatun oppaan 21.11. sähköpostitse. Samalla yhteistyökumppani nosti esille toiveen, että esittelisimme valmiin työn työryhmälle Microsoft Teams sovelluksen välityksellä, jotta sen käyttöönotto olisi sujuvampaa. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä on tärkeää esitellä ja esittää työtä eri työvaiheissa, jotta kehitystyötä on mahdollista viedä eteenpäin (Ojasalo ym. 2014, 18). Sovimme näin ollen oppaan esittelyä varten tapaamisen 4.1.2023.

Tapaamisella esittelimme oppaan paikalla oleville työntekijöille. Tapaaminen nauhoitettiin, jotta loput työntekijöistä pääsevät näkemään sen jälkikäteen. Oppaan esittelemisen jälkeen pyysimme työntekijöiltä palautetta. Työntekijät kertoivat ajatuksistaan ja esittivät muuttaman tarkentavan kysymyksen oppaasta. Selvensimme heille näkemyksiämme, jonka jälkeen keskustelimme perhetyön järjestämisestä Nuorisokoti Marjoksessa. Palautteen jälkeen kiitimme heitä yhteistyöstä ja työntekijät kiittivät puolestaan meitä oppaasta.

8 Arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa painotetaan opinnäytetyön ideaa, tavoitteita ja niiden toteutumista sekä toteutustapaa ja sen toimivuutta tavoitteet huomioiden. Arvioinnissa huomioidaan myös opinnäytetyön kirjallinen osuus ja oman prosessin arvioiminen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 20-23.)

Opinnäytetyöstä kerätty palaute toimii tärkeänä tekijänä oman ammatillisen osaamisen kehitymisessä. Palautetta on olennaista kerätä opinnäytetyön eri vaiheiden aikana, sekä itse tuotoksesta että opinnäytetyön tekoprosessista. Palautetta voidaan hyödyntää prosessin etene- misessä ja muokata työtä palautteen mukaisesti. Palautteella on merkitystä nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Palaute auttaa lisäämään ymmärrystä, tietoa ja itsetuntemusta, sekä vahvis- tamaan omaa asiantuntijuutta. (Kostamo ym. 2022, 71-77.)

Palautteen saamisen lisäksi palautteen antaminen on oleellista oppimiskokemuksen kannalta. Palautteen optimoimiseksi sitä tulisi kerätä ohjaajalta, työelämäkumppanilta ja muilta opin- näytetyöhön osallisilta henkilöiltä. Itsearviointi kuuluu myös prosessiin. Palautteen pohjalta voidaan tehdä arviointi onnistumisista ja kehityskohdista, sekä tehdä huomioita tulevaisuuden työskentelyyn. (Kostamo ym. 2022, 71-77.)

Opinnäytetyöstä kerättiin palautetta kirjallisesti lomakkeella opinnäytetyöprosessin jälkeen ja suullisesti oppaan esittelypäivänä. Pyysimme kirjallista palautetta yhteistyökumppanilta Laurean virallisella palautelomakkeella. Yhteistyökumppanin mielestä opinnäytetyöprosessi sujui hyvin. Yhteistyökumppani sanoi, että yhteistyö oli sujuvaa ja aikatauluista sopiminen oli joustavaa.

Suullinen palaute saatiin oppaan esittelypäivänä. Kysyimme oppaan esittelyn jälkeen työryh- mältä heidän mielipidettään oppaasta ja siitä, onko opas heidän mielestään onnistunut. Hei- dän mielestään opas oli konkreettinen ja napakka. Yhteistyökumppani koki, että esimerkiksi toiminnalliset aktiviteetit olivat hyviä keinoja aktivoida perheen ja Nuorisokodin välistä yh- teistyötä.

Koemme, että lopullinen tuotos, Marjksen perhetyön opas, on onnistunut. Opas on monipuoli- nen ja olemme saaneet kerättyä oppaaseen ajankohtaista ja luotettavaa tietoa eri aihealu- eista. Olemme myös huomioineet Marjksen työntekijöiden ajatukset ja ideat oppaassa. Op- paan visuaaliseen puoleen on myös käytetty aikaa ja työ on tehty huolellisesti.

9 Eettisyys

Tämä opinnäytetyö tehtiin eettisten periaatteiden mukaisesti. Suomessa tutkimus- ja kehittä- mistoiminnalla on yleisiä eettisiä periaatteita. Kehittäessä tutkijan tulee ottaa huomioon esi- merkiksi tutkittavan henkilön ihmisoikeudet ja itsemääräämisoikeus (Tutkimuseettinen neu- vottelukunta TENK 2021). Sosiaalialan ammattietiikan keskeisimmät eettiset periaatteet ja lähtökohdat pohjautuvat ihmisarvoon ja ihmisoikeuksiin, sekä sosiaaliseen oikeudenmukaisuu- teen (Talentia 2018, 7-28).

Tutkittavalla on oikeus esimerkiksi osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti, ja oikeus keskeyttää osallistumisensa silloin kun hän haluaa ja lisäksi myös peruuttaa osallistumisensa. Lisäksi tutkijan tulee huomioida työssään ja tutkimuksessaan kulttuurisensitiivisyys ja se, että tutkitavalle ei koidu tutkimuksesta vahinkoa tai haittaa. (Kohonen, Kuula-Luumi & Spoof 2019, 7-8.)

Lisäksi työskennellessä tulee ottaa huomioon myös HTK, eli hyvä tieteellinen käytäntö. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan työn rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, niiden esittämisessä ja tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2021.) Opinnäytetyössä käytettiin eettistä harkintaa esimerkiksi opinnäytetyön kokonaisuuden rajaamisessa. Näin ollen opinnäytetyöstä pystyttiin rakentamaan huolellinen ja tarkka kokonaisuus.

Opinnäytetyössä ilmeni eettisenä kysymyksenä tulosten tallentaminen taustamateriaalia hankkiessa. Opinnäytetyössä päädyttiin yhteiskehittämisen menetelmään, jossa kysytään nuorilta ja työntekijöiltä perhetyön kehityksen tarpeita Marjiksessa. Huomioimme työskentelyssä sen, että emme tallentaneet Marjiksen asiakkaiden henkilökohtaisia tietoja mihinkään. Emme kyselleet Marjiksen asiakkailta henkilökohtaisia kokemuksia perhetyöstä, vaan pyysimme kehittämisehdotuksia ja ideoita. Tällä turvasimme sen, että tarkempia henkilötietoja ei vuoda julki. Jättämällä henkilökohtaisten kokemusten ja kysymysten käsittelemisen, ei tiedon keräämistä varten tarvinnut hakea erillistä tutkimuslupaa ja opinnäytetyökokonaisuudesta tuli helpommin hallittava.

Opinnäytetyössämme nousi esille lisäksi eettisenä kysymyksenä alaikäisen tutkittavan huomiointi. Alaikäisen kanssa työskennellessä tulee huomioida se, että lapselle kerrotaan kyseisestä aiheesta lapsen kehityksen mukaisesti (Kohonen ym. 2019, 9). Huomioimme tämän esimerkiksi avaamalla nuorille yhteiskehittämispäivässä hankalia käsitteitä, jotka liittyvät opinnäytetyöprosessiimme ja puhumalla selkeästi päivästä ja sen sisältämisestä aiheista. Lisäksi kerroimme työelämäkumppanille siitä, että nuorten huoltajille olisi tärkeää informoida lasten osallistumisesta kehittämispäivässä, mutta työelämäkumppanimme ei nähnyt sitä tarpeellisenä.

Eettiset periaatteet toteutuivat konkreettisesti erityisesti toteuttamassamme kehittämispäivässä. Marjiksessa järjestettyyn yhteiskehittämispäivään osallistuminen oli vapaaehtoista eikä paikalla oleminen vaatinut itse keskusteluun ja kysymyksiin vastaamista. Luonnollisesti myös tilaisuudesta poistuminen kesken toiminnan oli sallittua. Ennen tilaisuuden alkua tiedotimme mahdollisia osallistujia päivän sisällöstä ja tiedon keruun käyttötarkoituksesta. Yhteiskehittämisen aikana otimme huomioon jokaisen osallistujan. Keräsimme yhteiskehittämispäivässä nousseet ajatukset ja ideat opinnäytetyötä varten täsmälleen siten kuin ne ovat tulleet esille.

Kohtasimme osallistujat avoimesti ja kunnioittaen. Emme johdatelleet heitä kysymyksillä tiettyyn vastaukseen ja olimme toiminnassamme rehellisiä.

10 Luotettavuus

Kanasen (2015, 342) mukaan opinnäytetyössä tulosten täytyy olla luotettavia. On tärkeää, että luotettavuus otetaan huomioon jo heti prosessin alkuvaiheessa. Luotettavuuden huomioiminen on osa opinnäytetyön prosessia ja takaa luotettavat tulokset. Luotettavuudessa nousee tärkeänä elementtinä se, että prosessin aikana tehdään oikeita ratkaisuja ja ratkaisut ovat perusteltavissa. Luotettavuuden arvioimiseen ja toteamiseen ei riitä tutkijan oma vakuuttelu, vaan työssä pitää ilmetä tarkoin se, miten luotettavuus on huomioitu (Kananen 2012, 166).

Vilkan (2021, 185-186) mukaan opinnäytetyöprosessissa luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että opinnäytetyön ei pitäisi tuottaa satunnaista tai epämääräistä tietoa. Opinnäytetyössä ei pitäisi myöskään olla ristiriitoja. Tällä voidaan tarkoittaa työn sisäisen loogisen ristiriidattomuuden lisäksi sitä, että opinnäytetyön sisältämällä käsitteillä pitää olla yhteys teoreettiseen pohjaan ja tutkimustietoon. Tulosten pitää olla tarkkoja ja niiden tulee olla toteutettavissa. Opinnäytetyössä täytyy myös huomioida se, pystytään tunnistamaan aineiston, tulosten ja tutkimustekstin luotettavuus. Lisäksi opinnäytetyön luotettavuudessa nousee esille järjestelmällisyys ja johdonmukaisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että koko opinnäytetyöprosessin aikana täytyy arvioida esimerkiksi omaa toimintaa ja omia valintojaan. Omia valintoja voivat olla esimerkiksi, millaisia lähteitä valitsee omaan opinnäytetyöhön ja kuinka luotettavia ne ovat.

Opinnäytetyössä on huomioitu luotettavuus koko prosessin aikana. Opinnäytetyössä käytettiin ajankohtaisia ja luotettavia lähteitä, jotka ovat todettu paikkansapitäviksi. Luotettaviin lähteisiin luemme aiheeseen liittyvän oppimateriaalin ja lain, sekä viimeaikaisimpia tutkimuksia. Lähteenämme toimi myös Nuorisokoti Marjksen työntekijöiden näkemykset, joilla pystyimme mahdollistamaan heille olennaisen ja räätälöidyn tiedon sisällyttämisen opinnäytetyöhön. Opinnäytetyö tehtiin Nuorisokoti Marjksen tarpeiden mukaisesti, eikä se sisällä siihen kuulumatonta tietoa. Tarkistimme lähteiden yhtenevyyden, jotta ristiriitaisuuksia ei ilmene opinnäytetyössä. Teimme opinnäytetyötä aikataulumme mukaisesti, emmekä ottaneet liikaa tehtäviä suoritettavaksi. Hyvä suunnitelma ja aikataulutus mahdollisti työmme laadukkuuden. Opinnäytetyön tekemisen aikana ei esiintynyt suuria muutoksia tai tapahtumia henkilökohtaisissa elämässämme, jonka myötä pystyimme keskittymään rauhassa opinnäytetyöhön.

11 Pohdinta

Heinon (2008, 35-37) mukaan sosiaali- ja terveysala on jatkuvasti muuttumassa. Erilaiset uudistukset ja käytänteet sekä resurssipula kuormittavat alan ammattilaisia, joka vaikeuttaa tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa yhdessä asiakkaiden kanssa. Perheen ja viranomaisten välinen luottamuksellinen suhde on avainasemassa tavoitteellisessa työskentelyssä. Nuorisokoti Marjis nosti esille tarpeen selkeyttää siellä tehtävää perhetyötä ja sen kokonaisuutta. Tavoittelimme työllämme selkeämpää ja tavoitteellisempaa perhetyön kokonaisuutta huomioiden sosiaalialalla ilmenevät haasteet, ja näin ollen tehdä työn, jonka avulla on mahdollista selkeyttää ja parantaa perhetyötä.

Sosiaalialan opiskelijoina meillä on ollut opinnäytetyön avulla mahdollista päästä syventymään sijaishuollon perhetyön aihepiiriin. Tämän avulla oma osaamisemme ammatillisessa mielessä kasvoi. Lisäksi myös parityöskentely ja opinnäytetyössä hyödynnetty menetelmätyöskentely lisäsi osaamistamme suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta työskentelystä.

Jos tekisimme opinnäytetyömme uudestaan, panostaisimme enemmän yhteiskehittämispäivään. Tiedonkeruumenetelmänämme toiminut yhteiskehittäminen oli tilaisuutena yksinkertainen, eikä kovin koristeellinen. Uudestaan tarkasteltuna sen valmisteluun olisi pitänyt käyttää enemmän aikaa. Kysymykset saattoivat olla liian vaikeasti lähestyttäviä ja tylsiä nuorille. Perhetyön käsitettä olisi kannattanut avata nuorille innostavammalla tavalla ja selkeyttää heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa tulevaisuudessa tapahtuvaan perhetyöhön.

Yhteiskehittämispäivään osallistumisesta luvattiin nuorille mahdollisuus tilata ruokaa Nuorisokotiin. Jälkikäteen ajateltuna nuorilla saattoi olla kova nälkä, mikä tuskin lisäsi heidän innokkuuttaan vastata kysymyksiimme. Lisäisimme ruokailun tai muun herkuttelun tapaamisen ajalle tapahtuvaksi, eikä jälkikäteiseksi palkinnoksi. Tilaisuuden olisi myös voinut pitää esimerkiksi pöydän ääressä, jolloin kaikki osalliset ovat selkeämmin mukana. Nyt tilaisuus pidettiin olohuoneessa, jossa osalliset makoilivat menetelmän aikana samalla puhelintaan selaten.

Nuoria voisi pyrkiä osallistamaan ja innostamaan paremmin menetelmässä. Jokin toinen menetelmä olisi myös voinut toimia kyseiselle ryhmälle paremmin tai nykyisen menetelmän lisäksi olisi voinut järjestää muuta aiheeseen liittyvää toimintaa, mikä olisi voinut lisätä nuorten motivaatiota.

Lisäksi olisimme voineet keskittyä ja tutustua paremmin Nuorisokodin nuoriin. Olisimme voineet käydä tutustumassa nuoriin etukäteen, jotta olisimme tunteneet esimerkiksi heidän käyttäytymistyylyjensä. Tämän avulla olisimme voineet esimerkiksi parantaa yhteistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutus sisältää sanallisen ja sanattoman viestinnän. Sanaton viestintä voi olla esimerkiksi ilmeitä ja eleitä (Isotalus & Rajalahti 2017, Mitä vuorovaikutus on?). Olisimme

näin ollen voineet esimerkiksi havainnoida paremmin nuorten tunnetiloja sanattoman viestinnän avulla.

Suunnittelemamme kysymykset olivat avoimia sekä työntekijöille, että nuorille. Jälkikäteen ajateltuna suljetut kysymykset olisivat voineet olla parempi vaihtoehto nuorille. Suljettujen kysymysten vastaukset ovat ennalta määrättyjä vaihtoehtoja, jotka eivät itsessään tuota lisää keskustelua. Esimerkki suljetusta kysymyksestä: Minkä ikäinen olet? Johon vastataan oma ikä ilman muuta pohdintaa aiheeseen liittyen. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2023.) Nuoret eivät vaikuttaneet tietävän tai olevan kiinnostuneita siitä, mitä vastata Marjksen perhetyöpajassa esittämiimme avoimiin kysymyksiin. Nuorille olisi voinut olla helpompi keskittyä ja uppoutua aiheeseen, kun ei olisi tarvinnut itse tuottaa tekstiä erikseen vaan voisi vastata helpommin vain kyllä tai ei. Suljettujen kysymysten avulla olisimme voineet saada kerättyä vastauksia nuorilta.

Opinnäytetyön tekeminen ja toteuttaminen oli opettava kokonaisuus. Opimme tuntemaan paremmin yhteistyökumppaniamme ja heidän tarpeitaan. Opimme myös tuntemaan perhetyön kokonaisuutta lastensuojelussa. Lisäksi opimme ymmärtämään, että varasuunnitelmat toiminnalle ovat avainasemassa, sillä aikataulut ja mahdolliset suuremmat tilanteen muutokset voivat vaatia uutta suunnitelmaa.

Opinnäytetyössä ilmenneet haasteet herättivät ristiriitaisia tunteita, ja pettymystä kun alkuperäiset suunnitelmat eivät toteutuneet. Työmme toteutui kuitenkin hyvin ja yhteistyö sujui luontevasti ja aihe oli mielenkiintoinen. Koimme saavamme yhteistyöstä itsellemme lisää työkaluja tulevaisuutta varten. Koemme, että lopullinen opinnäytetyön tuotos on hyödyllinen materiaalikokonaisuus, joka mahdollistaa perhetyön kehittämisen sekä edistää suunnitelmallista ja tavoitteellista perhetyön toteuttamista.

Lähteet

Painetut

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Tampere: Juvenes Print.

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Talentia. 2018. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2. painos. Helsinki: Punamusta.

Toikko, T. Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehitystoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Juvenes press.

Veivo, L. 2011. Miten kohtaan masentuneen opiskelijan? Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.). Mieli maasta. Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: Bookwell.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Helsinki: PS-kustannus.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Ohjaajan opas. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Väisänen, L., Niemelä, M. & Suua, P. 2009. Sanat työssä: vuorovaikutus ammattitaitona. Helsinki: Kirjapaja.

Sähköiset

Grönros, E. 1996. Perhepiirissä. Kotimaisten kielten keskus. Viitattu 15.9.2022.

https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kieli-ik-kuna_%281996_2010%29/perhepiirissa

Heino, T. 2008. 35-37. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämis ehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Stakesin työpapereita 9/2008. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 19.9.2022.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75318/T9-2008-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hurskainen, J. & Paasivirta, A. 2022. Lastensuojelu mediassa. Viitattu 13.12.2022.

<https://www.lskl.fi/tapahtumat/lastensuojelu-mediassa-hapeasta-kohti-ratkaisuja/f>

Hyvärinen, M. Suoninen, E. Vuori, J. 2023. Haastattelut. Tietoarkisto. Viitattu 18.1.2023.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

Isotalus, P. & Rajalahti, H. 2017. Vuorovaikutus johtajan työssä. E-kirja. Helsinki: Alma Talent.

Kasper ry 2022. Lastensuojelu ja häpeä - vanhemman silmin. Video. Viitattu 8.10.2022.

<https://suomenkasper.fi/lastensuojelu/vanhempien-kokemuksia/>

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 20.9.2022.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Korhonen, P. & Eriksson, P. 2021. Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Työpäperi 34/2021. Viitattu 13.9.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143381/URN_ISBN_978-952-343-769-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143381/URN_ISBN_978-952-343-769-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 13.9.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelun keskusliitto 2016. Verkossa. Lastensuojelun kuva sosiaalisessa mediassa. 4-5. Helsinki. Viitattu 20.11.2022. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Verkossa.pdf>

Lehtinen, L. 1994. Mitä saan irti oppikirjoista. Kielikello: kielenhuollon tiedotuslehti. Viitattu 22.12.2022. <https://www.kielikello.fi/-/mita-saan-irti-oppikirjoista->

Luoto, R. 2009. Kyselytutkimuksen suunnittelu. Numero 15. Helsinki: Duodecim. Kyselyjen edut ja ongelmat. Viitattu 16.11.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo98221>

MCS 2020. SWOT-analyysi tukee strategiaa. Viitattu 18.1.2023. <https://mcs.fi/swot-analyysi-tukee-strategiaa/>

MLL 2020. Menetelmien valitseminen. Viitattu 18.1.2023. <https://www.mll.fi/kouluttajan-opas/menetelmien-valitseminen/>

MLL 2022a. Nuorisokoti Marjis. Viitattu 29.8.2022. <https://helsinki.mll.fi/nuorisokoti-marjis/>

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. E-kirja. Helsinki: Edita.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Näkki, P. 2015. Motivoiva haastattelu ryhmäkuntoutuksessa. Teoksessa Näkki, P. & Sayed, T. (toim.). Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. E-kirja. Edita: Helsinki, 81-104.

Rechartd, E. & Ikonen, P. 1994. Häpeä psyykkisen lamaannuksen aiheuttajana. Numero 3. Helsinki: Duodecim. Viitattu 20.11.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo40053>

Pitkänen, M., Hoikkala, S., Pollari, K. & Martiskainen T. 2016. Rajapinnoilla. Lapsen erityisten tarpeiden huomioiminen sijaishuoltopaikan valinnassa. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 18.1.2023. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Rajapinnoilla1.pdf>

Pitkänen, M. 2011a. Ammattilaisten ajatuksia vanhempien kuntoutumisen tukemisesta lapsen sijoituksen aikana. Sijoituksen aikainen sosiaalityö vanhempien kuntoutumisen tukena -hanke. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 20.11.2022. http://www.socca.fi/files/2072/Raportti_ammattilaisten_ajatuksia_lopullinen.pdf

Pitkänen, M. 2011b. Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Socca & Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 26. Viitattu 20.11.2022. https://www.socca.fi/files/1404/Vastuun_paikka!_Vanhempien_tukeminen_lapsen_huostaanotossa.pdf

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 15.9.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

STM 2022. Lastensuojelu. Viitattu 19.9.2022. <https://stm.fi/lastensuojelu>

Suvanto, M. 2014. Uusia malleja työelämän kehittämiseen. Tutkimuksellinen kehittämistyö ylempi AMK-tutkinnossa. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Viitattu 20.11.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85931/2014_D_13_Uusia_malleja_tyoelaman_YAMK.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tilastokeskus 2019. Perhe. Viitattu 18.1.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>

THL 2018. Yhteiskehittäminen. Viitattu 19.9.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/yhteiskehittaminen>

THL 2020. Ryhmätoiminta ja toiminnalliset menetelmät. Viitattu 21.11.2022.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/ryhmatoiminta-ja-toiminnalliset-menetelmat>

THL 2021. Perhetyö. Viitattu 15.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

THL 2022a. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Viitattu 15.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot>

THL 2022b. Nuorten syömishäiriöt. Viitattu 15.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot/nuorten-syomishairiot>

THL 2022c. Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö. Viitattu 15.9.2022.

<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot/aktiivisuuden-ja-tarkkaavuuden-hairio>

THL 2022d. Lastensuojelun avohuolto. Viitattu 19.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>

THL 2022e. Lastenkoti, nuorisokoti. Viitattu 20.12.2022. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>

THL 2022f. Sijaishuoltoon siirtyminen ja yhteistyö vanhempien kanssa. Viitattu 18.1.2023.

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltoon-siirtyminen-ja-yhteistyo-vanhempien-kanssa>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 20.9.2022. <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Julkaisemattomat

MLL 2022b. Nuorisokoti Marjis. Nuorisokoti Marjisen esite. Lastensuojeluliitto Nuorisokoti Marjis. Helsinki.

Liitteet

Liite 1: Kysely perhetyöstä Marjiksessa (työntekijät)..... 33

Liite 2: Marjiksen perhetyön opas.....34

Liite 1: Kysely perhetyöstä Marjiksessa (työntekijät)

Millaista perhetyötä teillä on tällä hetkellä Marjiksessa?

Mitkä asiat ovat toimivia nykyisessä perhetyössä?

Mitä puutteita näet nykyisessä perhetyön toteutuksessa?

Millaista perhetyötä haluaisit itse päästä toteuttamaan?

Mikä olisi optimaalisin tapa tehdä perhetyötä?

Mitä tarvitsisitte, jotta pääsisitte toteuttamaan perhetyötä kuten haluaisitte?

Mitä haluaisit, että oppaassa on?

Liite 2: Marjksen perhetyön opas

Tämä opas on tehty MLL Helsingin sosiaalipalvelut Oy, Nuorisokoti Marjikselle. Oppaan tarkoitus on selkeyttää perhetyön kokonaisuutta ja olla apuväline työntekijöille. Oppaan on tehnyt Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Milja Nieminen ja Wilja Rouhiainen. Opas on tehty osana opinnäytetyötä.

SISÄLLYSLUETTELO

4	PERHETYÖN MUISTILISTA
5	LISÄÄ MUISTILISTASTA
6	PUHEEKSI OTTAMINEN JA KOHTAAMINEN
8	TULEHTUNEET PERHESUHTEET
9	TOIMINNALLISET MENETELMÄT
12	TOIMINNALLISTA TEKEMISTÄ
15	TYÖNTEKIJÄLLE
16	OHJEET JA MATERIAALIT
19	SEURANTALOMAKE

PERHETYÖN MUISTILISTA

- Nuoren tutustumiskäynti huoltajiensa kanssa
- Asiakassuunnitelma palaveri, jossa suunnitellaan lapselle sopivasta perhetyöstä
- Kotikäynti ja niiden tarpeellisuudesta sopiminen
- Nuorta koskevat palaverit
- Kuukauden yhteydenpitojen ylösmerkitseminen
- Viikottaiset kuulumissoitot
- Vähintään yksi perheen, nuoren ja ohjaajan kanssa tehtävä yhteinen toiminta
- Kuukausikoosteet
- Perhetyön toteutumisen seuranta

Lisää muistilistasta

- Muistilista sisältää olennaiset perhetyötä koskevat vaiheet ja kolme meidän lisäämäämme kohtaa: kuukauden yhteydenpitojen merkitseminen, yhteisen tekemisen järjestäminen vähintään kerran kuussa ja perhetyöntoteutumisen seuranta. Perhetyöntoteutumisen seurantaan on erillinen lomake oppaan lopussa, jonka käyttäminen helpottaa tilanteen tarkastelua

Nuoren ja perheen kohtaaminen, sekä asioiden puheeksi ottaminen

Lapsen tai nuoren ja hänen perheensä kanssa voi olla ajoittain haastavaa keskustella tai nostaa esille vaikeita ja raskaita aihealueita. Olemme keränneet tähän muutamia eri keinoja, joiden avulla on mahdollista avata keskustelua eri aiheista.

Tärkeää vaikeiden asioiden käsittelyssä on heti työskentelyn alussa ilmaista nuorelle ja hänen perheelleen, että asioista puhuminen ja vaikeiden asioiden esiin nostaminen on tärkeää ja sallittua.

1. Rohkaise lasta/nuorta puhumaan tunteistaan, anna lupa kaikkiin tunteisiin. Kerro hänelle, että kaikki tunteet ovat normaaleja ja hyväksytyjä. Voit myös tarvittaessa nimetä tunteita: Näen, että olet surullinen. Haluatko puhua siitä? Lapsen/nuoren kanssa tunteita voi olla myös helpompi käsitellä jonkin yhteisen tekemisen kautta.
2. Musiikin kuunteleminen vaikuttaa mielialaan. Usein peilaamme kuuntelemaamme musiikkia mielialaan ja musiikin avulla voi kertoa myös toiselle omista tunteistaan.
3. Älä painosta nuorta tai perhettä puhumaan sillä hetkellä, jos hän/he eivät halua. Anna heidän olla hetken hiljaa tai jatka keskustelua muuna aikana.
4. Muista olla tilanteessa rauhallinen ja kiireetön. Tila missä keskustellaan tulisi olla myös rauhallinen.
5. Pyri löytämään nuorelle ja perheelle mieluinen tila, jossa keskustella. Se ei aina ole esimerkiksi pöydän äärellä. Kysy, missä nuori itse haluaa keskustella.

6. Pyri pitämään keskustelun näkökulma positiivisena, esimerkiksi selviytymisessä ja toipumisessa.
7. Jos huolen aiheita on useita, pyri pilkkomaan ne eri kerroille, jolloin nuori ja hänen perheensä saa aikaa pohtia niitä.
8. Älä vähättele nuoren tai hänen perheensä tunteita tai ajatuksia.
9. Ottaessasi vaikean asian puhuttavaksi, muista oma äänenpainosi, sanavalintasi, ilmeesi ja eleesi. Nämä vaikuttavat nuoren ja hänen perheensä reaktioon.

Tulehtuneiden suhteiden korjaaminen

- Taustatekijöitä voi olla monia ja ne voivat olla jatkuneet pitkään, jonka vuoksi välien korjaaminen vie aikaa.
- Perhetyötä aloittaessa on tärkeää kartoittaa tilannetta erikseen nuoren ja perheen kanssa erikseen. Selvittelyn tueksi voi hyödyntää oppaassa esille tulevia menetelmiä.
- Perhetyötä ei kannata toteuttaa heti koko perheen kesken, mikäli tilanne on hyvin hankala. Tällöin on järkevää tavata yksittäisiä perheenjäseniä kerrallaan nuoren kanssa.
- Aluksi on kannattavaa suosia perheen keskeistä yhteistä tekemistä ohjaajan ollessa läsnä ja keskittyä mukavaan ajanviettoon, varsinaisen keskustelun sijaan.
- Jos tekeminen sujuu, voi menetelmiä ottaa mukaan tapaamisille.
- Joskus välien katkaiseminen on ainoa vaihtoehto, jolloin on tuettava nuoren muita läheisiä suhteita

Toiminnallisia menetelmiä perhetyöhön

Alle on kerätty erilaisia toiminnallisia menetelmiä, joita voi hyödyntää perhetyössä. Menetelmiä voi käyttää yhdessä nuoren ja hänen perheensä kanssa. Menetelmiä voi käyttää esimerkiksi nuoren ja hänen perheensä suhteen ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen. Jokainen valittu menetelmä on mahdollista toteuttaa ilman erityistä koulutusta aiheeseen. Linkit menetelmiin ja tarkempiin ohjeisiin löytyvät oppaan lopusta.

1. Vanhemmuuden roolikartta ja sisarussuhteen roolikartta

Vanhemmuuden ja sisarussuhteen roolikartat ovat tarkoitettu perheille heidän suhteiden ja itsensä parempaan ymmärtämiseen. Roolikartat jakautuvat useaan eri alakategoriaan, joiden avulla pohditaan omia rooleja osana perhettä.

2. Sukupuu

Sukupuu -menetelmiä on useita, joita voi muokata omien tarpeiden mukaan. Sukupuun päätarkoitus on kuitenkin tuoda esille oman suvun eri puolia. Se auttaa ymmärtämään omaa elämää ja perhettä paremmin. Sukupuuta tehdessä kannattaa varata useampi tapaamiskerta.

3. Neuvokas perhe (esim. meidän perheen tähti, meidän perheen muutostoive)

Neuvokas perhe sivusto tarjoaa tukea ja apua perheen hyvinvointiin. Neuvokas perhe sivustolla on esimerkiksi erilaisia tehtäviä perheiden kanssa tehtäväksi, kuten meidän perheen tähti, jossa arvioidaan perhe-elämän sisältöjä kuten yhdessä keskustelemista.

4. Elämän värit

Elämän värit -peli on alunperin suunnattu maahanmuuttajataustaisille perheille, mutta voidaan soveltaa esimerkiksi perhe-elämään, lasten kasvatukseen ja voimavarojen tunnistamiseen. Peli on lautapeli, joka toimii keskustelun avajana ja voi auttaa vaikeiden asioiden esiin nostamisessa.

5. Kasper huonepeli

Kasper ry:n huonepeli on tarkoitettu erityisesti vanhempien eroa käsitteleville lapsille ja nuorille, mutta sitä voi soveltaa myös muissa tilanteissa. Peli on sähköisessä muodossa. Peli toimii keskustelun avaajana.

6. Tulevaisuuden muistelu

Tulevaisuuden muistelu menetelmä perustuu kolmeen kysymykseen, jonka avulla mietitään nuoren tai perheen tavoitteita ja miten niihin päästään.

7. Kortit

Tarvekortit (auttavat vanhempaa ymmärtämään lapsen tarpeita, voidaan käyttää nuorten kanssa)

Myönteisen muistelun kortit (perheen myönteisen keskustelun ja tutustumisen edistämiseen)

8. Arvostava tähtihaastattelu

Perheen jäsenet haastattelevat toisiaan tähtihetkestä ja käyvät läpi sen toteutumisen syitä ja seurauksia. Tehtävää voi muovata hyvin tilanteeseen sopivaksi. Esimerkiksi nuori kertoo tähtihetkestään ja vanhempi kertoo mitä ominaisuuksia nuorella on jotta hän on voinut onnistua ja toimia kuten toimi.

Maksullisia ja koulutuksen vaativia menetelmiä perhetyöhön

Alla on mainittu erilaisia koulutuksia tukemaan perhetyötä sosiaali-alalla, jotka vaativat pidemmän koulutuksen ja ammattitutkinnon. Kyseisten koulutusten avulla on mahdollista pureutua syvemmin perhetyön kokonaisuuteen ja rakentaa tiivimpää ja tavoitteellisempaa yhteistyötä nuoren ja perheen kanssa.

Lapset puheeksi -menetelmä

Lapset puheeksi -työ on kehitetty tukemaan lasten ja perheiden pärjäävyyttä isoissa tai pienissä arjen muutoksissa tai vaikeuksissa.

Lapset puheeksi -työ tukee esimerkiksi lasten koulunkäyntiin liittyvissä tai vanhempien työ- tai terveystilanteeseen liittyvissä muutoksissa tai huolissa.

Lasten ja nuorten tunnetaito-ohjaaja

Konkreettista tukea ja toimivia keinoja lasten ja nuorten kanssa työskentelemiseen.

Perhearviointimenetelmä

Perheen tilanteen konkreettiseen ja toimivaan tarkasteluun ja kohtaamiseen soveltuva menetelmä

Toimiva lapsi ja perhe menetelmä

6kk kestävä menetelmä, joka auttaa avaamaan vaikeana pidetyn, koko perhettä koskevan ongelman yhteiseen keskusteluun.

TOIMINNALLISTA TEKEMISTÄ NUORTEN JA PERHEIDEN KANSSA HELSINGIN ALUEELLA

Alla on mainittu erilaisia toiminnallisia aktiviteetteja, joita on mahdollista toteuttaa yhdessä nuoren ja hänen perheensä kanssa. Osa paikoista ovat ilmaisia ja osa ovat maksullisia. Ideat voivat olla myös suuntaa antavia, joiden pohjalta voi suunnitella vastaavaa toimintaa.

- Kirpputorien kiertely/Kirpputori vaatteiden myynti/lahjoitus
- Raivoomo: Höyryjen ulos päästöä turvallisesti ja ohjatusti
- RUSH Trampoliinipuisto
- Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha
- Lammassaari
- Escape room, pakohuonepeli
- Murhakävelyt (esim. Walkhelsinki)
- Hohtogolf west coast
- Salmisaari (Prison Island, kiipeily, megazone)
- Allas Seapool, ulkouinti/avanto ja erilaisia tapahtumia kuten keikkoja
- Seikkailupuisto Korkee (Mustikkamaa, Paloheinä), ja seikkailupuisto Zippy (Huopalahti)
- Pikseliarcade (pakohuoneita ja virtuaalitodellisuuspelejä, Redi)
- Karting
- Seinäkiipeily/boulderointi
- Askiksen korupaja: "tieteellinen"
- Päiväretki Nuuksiossa: ulkoilu
- Geokätköily: sovellus puhelimessa josta voi etsiä geokätköjä

Eläinten ystäville

- Kissakahvila helkatti: kissoja kahvilassa, kannattaa tehdä varaus
- Korkeasaari
- Linnanmäki, Sea life
- Falkullan kotieläintila, vierailu ilmainen ja lisäksi nuorille toimintaa, saa osallistua esimerkiksi eläinten hoitoon
- Haltialan tila, ilmainen
- Tropicario

Ruokailu

- Chez Janet: ranskalainen kahvila
- Happy waffle: suolaisia ja makeita kuplavohveileita
- Nokkalan Majakka Matinkylässä: kello viiden tee
- Outrun: futuristinen kahvila
- Kahvila Taikalamppu: värikäs kahvila

Muuta yhteistä tekemistä

- Ruoanlaitto: esim. kolmen ruokalajin menu. Ohjaaja tekee nuoren kanssa perheelle ruokaa
- Metroseikkailu: ravintola/kahvilakäynti metropysäkkien kohteissa: joka kerta eri paikka ja jokaisen käynnin jälkeen esimerkiksi "passiin" leima
- Kotitöiden tekeminen esimerkiksi perheen kodissa, tästä nuorelle palkka
- Yhteisen uuden taidon opettelu: esim. tigerista löytyy halvalla tuftausmaton valmistussetti, maalausvälineitä, muoviluvahaa, banjot tms

Toiminnallista tekemistä vuodenaikojen mukaan

KEVÄT

- Roihuvuoren kirsikkapuisto: luonto, kuvaus

KESÄ

- Ulkoilmaelokuvat esim Kesäkinö Engel
- Haagan Alppiruusu: luonto kuvaus
- Sup-lautailu: esimerkiksi Hakuna Matata SUP
- Piknik
- Ulkopelit
- Pizzaristeily
- Helsinki-päivät (esimerkiksi ilmaisia museokiertoja)

SYKSY

- Linnanmäki valokarnevaali n.10 päivää lokakuussa
- Linnanmäki iik!week kauhutapahtuma pari viikkoa syyskuussa
- Auringonkukkapellolla kuvaus/keräys
- Kurpitsojen kovertaminen
- Kissojen yö (Korkeasaari)

TALVI

- Helsingin joulumarkkinat: Senaatintori
- Alppikylän huippu: pulkkamäki
- Laskettelu
- Luistelu
- LUX valoshow

Helsingin tapahtumakalenterista voi löytyä ilmaisia lajikokeiluja, pajoja ja tapahtumia. Kannattaa selata parin kuukauden tapahtumia aktiviteetteja etukäteen mietittäessä.

Työntekijälle

- Menetelmien käyttöä on hyvä harjoitella työntekijöiden kesken tai omassa lähipiirissä, jotta niiden toteuttaminen on luontevampaa ja helpompaa nuoren ja perheen kanssa.
- Kohtaamalla oman sisäisen lapsensa ja sieltä kumpuavat muistot auttaa kohtaamaan nuoria ja heidän vanhempiaan, sekä käsittelemään heidän kokemuksiaan. Itsensä käsittelemisen myötä voi löytää työskentelyyn lisää voimavaroja tai mahdollisia kehityksen kohteita. Suositeltava esimerkkitehtävä oman ammattitaidon parantamiseksi: Sukupuu (2)
- Ole oman elämäsi tähti: toinen hyvä materiaalikokonaisuus. Sisältää hyviä kysymyksiä, tehtäviä ja infoa oman jaksamisen ja elämän hallinnan tueksi (sekä perheille pohdittavaksi tai tehtäväksi)
- Kun voit itse hyvin jaksat toimia nuorten ja heidän perheidensä tukena. Toteutuuko työntekijöiden hyvinvointi työssä, että arjessa? Miten hyvinvointia voitaisiin edistää?
- Onko osaaminen tarvittavalla tasolla?
- Muistakaa kehua ja tsemppata itseänne ja toisianne. Teette arvokasta työtä!

MENETELMIEN LINKIT JA OHJEET

1. **Vanhemmuuden roolikartta ja sisarusuhteen roolikartta + ohjeet:** <https://www.vslk.fi/index.php?id=22>

2. **Sukupuut:** painettu teos Iijäs, Kirsti, Sukupuut : avain oman elämän ja perheen ymmärtämiseen.

Toinen apuväline sukupuun tekoon:
http://www.kuvajamieli.fi/mieli/sukupuuhje_090406.pdf

3. Neuvokas perhe:

<https://neuvokasperhe.fi/>

Mainittu esimerkkinä meidän perheen tähti https://neuvokasperhe.fi/wp-content/uploads/sites/2/2019/12/Neuvokas_tahti_perhe.pdf

Lisäksi <https://neuvokasperhe.fi/perhearki/tehtavia/> (Neuvokas perhe tehtävät)

4. Elämän värit -peli:

https://www.socca.fi/kehittamishankkeet_ja_verkostot/pelillisyyden_ja_leikillisyyden_toimintatapoja/elaman_varit_toimintamalli/elaman_varit_peli

5. Kasper ry huonepeli:

<https://suomenkasper.fi/pelit/huonepeli/>

6. Tulevaisuuden muistelu:

<https://anneulmanen.wordpress.com/menetelmia-2/tulevaisuuden-muistelu-ja-ennakointidialogi/>

7. Kortit

Tarvekortit <https://verkkokauppa.pesapuu.fi/product/105/tarvekortit>

Myönteisen muistelun kortit

<https://mieli.fi/wp-content/uploads/2021/11/Myonteisen-muistelun-kortit-pdf.pdf>

8. Arvostava tähtihaastattelu

https://www.ps-kustannus.fi/lisamateriaalit/itsetunto_kohdalleen_liite5.pdf

MAKSULLISET MENETELMÄT

Lasten ja nuorten tunnetaito-ohjaaja

<https://www.tunnejataida.fi/koulutukset/lasten-ja-nuorten-tunnetaito-ohjaaja-koulutus-40op>

Lapset puheeksi koulutus:

<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/koulutukset/toimiva-lapsi-ja-perhe-koulutukset/lapset-puheeksi-menetelmakoulutus/>

Perhearviointi koulutus:

<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/koulutukset/tyomenetelmia-ja-osaamista-ammattiauttajille/perhearviointimenetelma-koulutus/>

Toimiva lapsi ja perhe menetelmän koulutus:

<https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielen-terveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/>

LISÄMATERIAALIA TYÖNTEKIJÖILLE

Ole oman elämäsi tähti

<https://www.nyyti.fi/wp-content/uploads/2016/08/Ole-oman-elamasi-tahti.pdf>

Monimuotoisten perheiden kohtaaminen

<https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaisille/monimuotoisten-perheiden-kohtaaminen/>

Kasvatus ja mentalisaatio vanhemmuudessa

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/mentalisaatio-vanhemmuudessa/>

Kahden kulttuurin välissä — Ruskeat Tytöt: Blogi

www.ruskeattytot.fi

"Ehkä ne on senkin takia ollu hiljaa"

Ammattilaisten valmiudet kohdata sateenkaarinuoria ja huomioida moninaisuutta päihde- ja mielenterveystyössä.

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/sateenkaarinuoret_raportti_verkko.pdf

Perhetyön toteutuksen seurantalomake

PÄIVÄMÄÄRÄ:

Ohjaajan näkemys kuluneesta kuukaudesta:

YHTEYDENPIDON SUJUVUUS:

YHTEISTYÖN/VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTYMINEN:

HYVÄÄ:

KEHITETTÄVÄÄ:

Perheen näkemys kuluneesta kuukaudesta:

YHTEYDENPIDON SUJUVUUS:

YHTEISTYÖN/VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTYMINEN:

HYVÄÄ:

KEHITETTÄVÄÄ:

Nuoren näkemys kuluneesta kuukaudesta:

YHTEYDENPIDON SUJUVUUS:

YHTEISTYÖN/VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTYMINEN:

HYVÄÄ:

KEHITETTÄVÄÄ:

Tulevan kuukauden suunnitelma:

AKTIVITEETTI PERHEENJÄSENIEN/JÄSENTEN, OHJAAJAN JA NUOREN KANSSA:

PERHEENJÄSENIEN/JÄSENTEN JA NUOREN YHTEISET TAPAAMISET:

VIRALLISET TAPAAMISET:

KUULUMISSOITOT:

TAVOITE:

Kuviot

Kuvio 1: Lineaarinen malli (Toikka & Rantanen 2009, 64)	17
Kuvio 2: Työntekijöiden kyselyssä ilmenneitä toiveita perhetyön kehittämiseksi	21

Taulukot

Taulukko 1: Suunnitteluvaiheen SWOT-analyysi.....	16
---	----